

a különböző metódusok megismerésére (vendégek: professzionális írók, dramaturgok)
Résztevők: öt országból, két héten át, kb. 50 fő
Tervezett költség: 50.000 EUR

A program második éve

Tartalom: nemzetközi kurzus az iskolákban tanító művésztanárok számára; speciális kurzus fiataloknak
Résztevők: 3 csoport országonként, összesen 15 csoport, kb. 150 fő, 10 napig, 20 tréner
Tervezett költség: 100.000 EUR

A program harmadik éve

Tartalom: féléves csereprogramok, közös TIE-programok létrehozása, TIE-fesztivál
Tervezett költség: 100.000 EUR

Tervezett összes költség: 250.000 EUR

Lehetséges támogató: CULURE 2000 program

Hát, ennyi. Az összefoglaló elején említett körülmények nehezítették a munkát, nagyon nehéz volt komolyan venni ekkora volumenű munka tervezését négy órában, ismeretlen emberekkel. Ennek ellenére nem érzem hiábavalónak a tervezést, azt bizonyította, hogy alaposabb előkészítés, megfelelő partnerválasztás esetén nem reménytelen egy ilyen jellegű munka. Nagyon érdekes volt látni, hogy – legalábbis az említett országokban – mennyire máshogy gondolkodnak színházról, diák- és iskolai színházról, színházi nevelésről. Nem vagyunk egyedül, de ami Magyarországon történik, az sokszínűségében, szakmai színvonalában abszolút professzionális szintet, nagyon magas minőséget képvisel Európában. Szerintem. A látottak alapján.

Takács Gábor

Egy elmaradt fesztivál emlékére...

Vatai Éva

Magasra szökött a 2003-as Avignoni Fesztivál logójával árusított emléktárgyak ára, mert megtörtént az, amire a fesztivál 1947-es létrejötte óta nem volt példa: hivatalosan is bejelentették, elmarad az idei IN.¹⁴

A legszivszagatóbb ünnep – hirdeti a gyászszalag a fesztiválirodák előtt. Az Avignoni Fesztivál első napjaiban óriási volt a bizonytalanság. Az előadásokból élők – művészek és technikai dolgozók – tanácsstalanul, alkalmi csoportokba verődve várták, hogy alakul a legnagyobb francia szakszervezet, a CGT és a kormány kötélhúzása.

Érthető a reakció, hiszen státuszuk megváltoztatása, a munkanélküliség feltételeinek módosítása anyagilag előnytelen helyzetbe hozná a munkavállaló művészeket és technikusokat, harcukkal mégis erősen megosztják a közvéleményt. Dél-Franciaország legnagyobb és legrangosabb nyári rendezvényei kerültek veszélybe: a Montpellier-i TánCFesztivál elmaradt, s törölni kellett az 55. Aix-en-Provence-i Fesztivál első előadásait is. Még akkor is volt remény, amikor az IN nyitó előadása, a flamand rendező Alain Platel Wolf című anti-operája elmaradt, de az azt követő két nap sikertelen tárgyalásai kérdésessé tették, hogy a többi előadás megtartható-e ilyen körülmények között: egyébként is sokaknak elment a kedve a színházasditól, egyszerűen hazautaztak.

Az idei fesztivál egyébként sok sebből vérzik. Még nem látni pontosan, hogy a jelenlegi jobboldali kormányzat meglehetősen szikár és szigorú kultúrpolitikája csak felszíni karcolásokat ejtett-e a több mint fél évszázados rendezvényen vagy radikális változásokat idéz majd elő a művészet támogatásának jelenlegi struktúrájában. Az idén leköszönő fesztiváligazgató, Bernard Faivre d'Arcier lemondása körüli hírek, az előadásból élők státuszának jól időzített módosítás-tervezete nem sok jóval kecsesgetti a francia művészvilágot.

A város szomorú képet fest: a főutcán minden délben feketébe öltözött művészek fekszenek a földre, jelképesen eljátszva a művészet halálát. A járóelők egy része „szolidáris néző” feliratot hord, a város főbb pontjain táblák hirdetik: *Meghalt a művészet! Hajtóvadászat művészekre! A fesztiválnak már három napja*

¹⁴ 1968-as francia események miatt is csak a nyitóelőadás maradt el.

el kellett volna kezdődnie. Ma már nincs mit remélni az IN-től, s szolidaritásból az OFF előadásainak egy része is elmarad.

Az avignoniak bosszúsak, hiszen az itt kialakult helyzet közvetlenül főként őket sújtja: sokan a turizmusból, a fesztiválból élnek. Bár a művészek sztrájkhoz való jogát senki sem vitatja, itt-ott elhangzik a kérdés: *És a közönség?* A társulatok beszélgetéseket szerveznek: magyarázzák a helyzetet, latolgatják a sztrájk esélyeit, de leginkább a közönség támogatását kérik ahhoz, hogy ebből az eseményből egységes országos mozgalom nőhessen ki.

Kár, hogy így alakult a helyzet, a szakma felkészült az ünnepre. Az IN mintegy 25 darabot kínált volna (köztük Mnouchkine, Brook, Lacascade, Ostermeier, Rodrigo Garcia rendezései, a Zingaro Lovasszínház), gazdagon körítve egyéb, a színházhoz kapcsolódó rendezvényekkel (d’Arcier elvei szerint a színházi előadásokat szorosan kapcsolni kell más művészeti ágakhoz – tánc, képzőművészetek – csak akkor lesz teljes a kép. Ő hívta meg először a nancy-i fesztiválon feltűnt Pina Bauscht – a szokványosabbhoz szokott avignoni közönség nem kis megdöbbenésére.) Nagy szenzációnak számított volna az idei programban Mnouchkine és Brook egy-egy darabja (Az utolsó karavánszeráj, Krisna halála).

Az OFF kínálata is gazdag és változatos: majd 700 előadás lenne műsoron három héten keresztül – ebből hetven(!) gyerekszínházi produkció. Az OFF műsorpolitikájának erőfeszítései az idénre ország-világ színe előtt igazolódtak: egy most megjelent tanulmány¹⁵ szerint a fesztiválra érkező nézők 67,9%-a jön az OFF-ra, 1,5%-a az IN-re, s 26,5%-a mindkettőre.

A könyvkiadás is sok újdonsággal büszkélkedhetne színház és színházi nevelés témakörben. A Lansman Kiadó 400. kötetének kiadását ünnepli (a kiadó kizárólag napjaink ismeretlen vagy kevésbé ismert drámaíróinak munkáira specializálódott). A színházi nevelés berkeiben legjelentősebb Retz Kiadó ismét oroszlan-részt vállalt az ismeretterjesztésben: az idén már kisiskolások számára szerkesztett színészi hanggyakorlatok gyűjteménye is megjelent!

Újra kirakatba kerültek a már életükben klasszikusnak számító Ariane Mnouchkine és Peter Brook munkájáról szóló könyvek. Munkatársak, tanítványok szólnak módszereikről, művészi hitvallásukról. Érdekes, hogy e két egymástól merőben eltérő gondolkodású és múltú ember a maga által Párizs két különböző sarkában alapított színházban, hosszú színházi gyakorlat után hasonló következtetéseket fogalmaz meg a színházról. Mindketten a színészi munkára alapozó keleti színházi hagyományokban keresik e művészet lényegét. A színházi munka alapvető célját az előadás létrehozása mellett a pszichologizálástól mentes és megfelelő ritmusban játszó színész és közönség találkozásában látják, amiből létrejön az emóció. Erre a mindig jelen idejű munkára a színészt meg kell tanítani: a jelenlegi színházi iskolák erre nem alkalmasak, nincsenek felkészülve. A hosszas művészi keresést rutinszerű ismeretek elsajátítására redukálják, elhitetvén a színészpálántával, hogy tanulmányaik befejeztével ők a színház nagy titkainak ismerői.

Mnouchkine évenként 7-15 napos ingyenes kurzusokat ad fiataloknak, s Brookkal együtt vallja, hogy a színházról megszerzett tudást kötelesség átadni.

A közönséget mindketten nagyra becsülik, tisztelik, odafigyelnek rá, s az előadás részének tekintik, de nem kívánják kiszolgálni. (Mnouchkine színházában, a Cartoucherie-ben nincsenek számozott helyek, azért, hogy a közönség előbb jöjjön, s ismerkedve a hellyel, felkészülhessen az előadásra. A büfében, a pénztárakban is a társulat tagjai dolgoznak.)

„A közönséget nem lehet lecserélni. De az előadást sem. Küzdeni kell. Az előadást meg kell védeni. Ha a terem üres, akkor valamin talán mégis csak változtatni kell. Mondjuk elfelejtettük kinyitni az ajtót.”¹⁶

Luca-napi apa-nap

Kunné Darók Anikó

¹⁵ Théâtre dans l’espace public – Avignon OFF (Edisud 2003)

¹⁶ Josette Féral: Dresser un monument à l’éphémère (Editions Théâtrales 2001)